

میزان آگاهی و نگرش کارکنان نیروی انتظامی بیرجند نسبت به بیماری ایدز

سید غلامرضا مرتضوی مقدم^۱، محمد رضا میری^۲، شهناز طبعی^۳، سامان بهرامی^۴

چکیده

زمینه و هدف: بدون شک بزرگترین بالای جامعه بشری پس از جنگ جهانی دوم، همه‌گیری ایدز می‌باشد. در حال حاضر بهترین روش مبارزه، پیشگیری از ابتلا به آن می‌باشد که خود مستلزم آموزش بهداشت و بالا بردن سطح آگاهی افراد است. این پژوهش با هدف تعیین میزان آگاهی و نگرش کارکنان نیروی انتظامی بیرجند نسبت به بیماری ایدز طراحی و اجرا گردید.

روش تحقیق: این مطالعه توصیفی - تحلیلی در سال ۱۳۸۱ و بر روی ۳۰۰ نفر از کارکنان نیروی انتظامی بیرجند که به روش نمونه‌گیری تصادفی - خوشه‌ای انتخاب شده بودند، انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها یک پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود که در سه بخش مشخصات فردی، سؤالات آگاهی و عبارات دانش و نگرش تنظیم شده بود. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری کای اسکور، تی و آنالیز واریانس یک طرفه، در سطح معنی‌داری $P < 0/05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: بیشتر افراد شرکت‌کننده در مطالعه، نیروهای کادر (۷۱٪) و دیپلم (۳۹٪) بودند. میانگین نمره آگاهی کارکنان مورد مطالعه درباره راه‌های ابتلا، انتقال و پیشگیری از ایدز $10/71 \pm 2/21$ و میانگین نمره نگرش آنها $4/73 \pm 3/16$ بود؛ همچنین بین میانگین نمره آگاهی و نگرش با سطح تحصیلات ارتباط آماری معنی‌داری وجود داشت ($P < 0/01$).

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های تحقیق، آگاهی کارکنان نیروی انتظامی در مورد ایدز نسبتاً خوب است اما نگرش تعداد کمتری از آنان مثبت است؛ بنابراین آموزش‌های مداوم و جدید در مورد شناخت بیشتر بیماری و راه‌های انتقال و پیشگیری از آن توصیه می‌شود.

واژه‌های کلیدی: آگاهی، نگرش، ایدز، نیروی انتظامی

فصلنامه علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (دوره ۶؛ شماره ۱-۴؛ سال ۱۳۸۸)

^۱ دانشیار گروه آموزشی داخلی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

^۲ استادیار آموزشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

^۳ نویسنده مسؤول؛ عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

آدرس: بیرجند - خیابان غفاری - دانشگاه علوم پزشکی بیرجند - دانشکده پرستاری و مامایی

تلفن: ۰۵۳۳-۴۴۴۰۵۳۳-۰۵۶۱-۴۴۴۰۵۵۰؛ نمابر: ۰۵۶۹ ۴۴۴۰۵۵۰؛ پست الکترونیکی: shahnaztabiee@yahoo.com

^۴ دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

مقدمه

روش تحقیق

در این مطالعه توصیفی تحلیلی که در سال ۱۳۸۱ انجام شد، جامعه پژوهش شامل تمامی کارکنان نیروی انتظامی (کادر و وظیفه) مستقر در شهرستان بیرجند بود که به روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند؛ به این ترتیب که ابتدا به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای یک قرارگاه از بین قرارگاه‌های سلمان، محمد رسول ا...^(ص) و نیروی انتظامی انتخاب گردید و سپس به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۳۰۰ نفر مورد بررسی قرار گرفتند.

ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه پژوهشگرساخته بود که در سه بخش تنظیم گردید و روایی آن به روش روایی محتوی تعیین شد. بخش اول در رابطه با مشخصات فردی (سن، میزان تحصیلات، وضعیت خدمتی کادر یا وظیفه)، بخش دوم ۱۵ سؤال سنجش آگاهی در رابطه با راه‌های انتقال ایدز (۸ سؤال)، پیشگیری از بیماری (۳ سؤال)، تعریف بیماری و گروه‌های پرخطر (۴ سؤال) و بخش سوم شامل ۱۴ عبارت نگرشی بود.

حداکثر نمره آگاهی ۱۵ و کسب نمره ۱۲/۵-۱۵ خوب، ۷/۵-۱۱ متوسط (نسبتاً خوب) و کمتر از ۷/۵ ضعیف در نظر گرفته شد.

حداکثر نمره نگرش، بر اساس مقیاس سه‌گزینه‌ای موافق (۱)، بی‌نظر (۰)، مخالف (۱-)، ۱۴ و کسب نمره ۱۰/۵-۱۴ خوب، ۷-۱۰ متوسط (نسبتاً خوب) و کمتر از ۷ ضعیف در نظر گرفته شد.

به منظور تکمیل پرسشنامه‌ها، پژوهشگر با حضور در برنامه صبحگاه و ارائه توضیح در مورد نحوه تکمیل پرسشنامه از نمونه‌ها درخواست کرد در فرصت تعریف‌شده، پرسشنامه‌ها را تکمیل و عودت دهند.

داده‌های جمع‌آوری شده کدگذاری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری تی، مجذور کای، آنالیز واریانس یک‌طرفه و در صورت معنی‌دار بودن نتیجه آنالیز واریانس از آزمون تعقیب/ پنج توکی استفاده گردید. سطح معنی‌داری $P < 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در مجموع ۳۰۰ نفر از کارکنان نیروی انتظامی مورد مطالعه

شیوع بیماری ایدز در طول دو دهه گذشته، به نحو بی‌رویه‌ای در جهان در حال افزایش است و در سومین دهه حضور خویش، تبدیل به بیماری همه‌گیری شده است که جامعه جهانی را تهدید می‌کند (۱،۲). در سال ۱۹۸۱ نخستین گزارش موارد ابتلا به ایدز (۱۱۴ مورد) به سازمان بهداشت جهانی صورت پذیرفت و این تعداد تا پایان سال ۲۰۰۵ میلادی به ۴۲ میلیون نفر رسید (۳-۵). در ایران نیز اولین مورد ایدز در سال ۱۳۶۶ در یک پسر بچه هموفیلی شش ساله گزارش شد و در همان سال کمیته‌ای فنی مرکب از مسؤولین وزارت بهداشت و درمان، ۷ نفر از نمایندگان و مسؤولین سازمان انتقال خون، مؤسسه پاستور و دانشگاه تهران برای پیگیری موضوع تشکیل گردید. موارد شناخته‌شده تا پایان سال ۱۳۸۵ در مجموع ۱۳۰۴۰ مورد اعلام شد و ۱۵۴۱ نفر نیز تا این زمان در اثر ابتلا به بیماری فوت کرده‌اند (۶-۸).

با توجه به این که همه ساله به تعداد مبتلایان بیماری ایدز افزوده می‌شود، به نظر می‌رسد عدم آگاهی افراد نسبت به این بیماری و خطرات ناشی از آن و یا به کار نگرفتن توصیه‌های پیشگیری از ایدز، نقش مهمی در گسترش بیماری داشته باشد (۹).

نظر به این که بهترین راه مقابله با این بیماری پیشگیری است، می‌توان نتیجه گرفت که قویترین سلاح در مقابل ایدز، آموزش افراد است. افزایش آگاهی می‌تواند منجر به پیشگیری شود؛ به عقیده برخی محققان، آموزش در ارتباط با ایدز باید از سنین مدرسه شروع شود؛ زیرا آموزش سنین پایین می‌تواند باعث تغییرات شناختی در پیشگیری از بیماری در افراد شود (۱۰)؛ بنابراین بررسی آگاهی اقشار و گروه‌های مختلف مردم، بخصوص جوانان نسبت به راه‌های انتقال و پیشگیری در زمینه بیماری مذکور و قبول آن از طرف مردم به منظور تغییر رفتارهای زیان‌بخش و پذیرفتن انجام رفتارهای سودمند، می‌تواند سبب کاهش انتشار HIV در جامعه شود (۱۱).

با توجه به این که یکی از گروه‌های در معرض خطر، افراد جوانی هستند که وارد نیروهای مسلح می‌شوند (۵)، این پژوهش با هدف تعیین میزان آگاهی و نگرش کارکنان انتظامی بیرجند نسبت به بیماری ایدز طراحی و اجرا گردید.

معنی‌داری در این رابطه وجود دارد ($P < 0/001$ و $t = 4/07$)؛ اما مقایسه میانگین نمره نگرش در دو گروه اختلاف معنی‌داری نشان نداد. نتایج حاصل از بررسی ارتباط آگاهی و نگرش با سطح تحصیلات نشان داد که ارتباط معنی‌داری بین میانگین نمره آگاهی ($F = 4/01$ و $P < 0/01$) و میانگین نمره نگرش ($F = 4/41$ و $P < 0/01$) با سطح تحصیلات وجود دارد؛ به عبارت دیگر آگاهی و نگرش کارکنان دیپلم نسبت به بیماری ایدز بیشتر از سایرین بود؛ اما بین آگاهی و نگرش با وضعیت خدمتی (کارکنان کادر یا وظیفه) نمونه‌های مورد مطالعه، ارتباط معنی‌دار آماری وجود نداشت (جدول ۱ و ۲).

بحث

از آنجا که بیماری ایدز در جهان گسترش فزاینده‌ای دارد، آموزش راه‌های انتقال و پیشگیری و رعایت نکات بهداشتی از مهمترین راهبردهای اساسی جهت کنترل و کاهش موارد ایدز به شمار می‌رود که در این زمینه نیروهای نظامی به عنوان یک گروه پرخطر می‌بایست مورد توجه بیشتری قرار گیرند (۸-۱۲)؛ از طرفی بررسی سطح آگاهی افراد می‌تواند مقدمه‌ای برای طراحی برنامه‌های اصولی به منظور ارائه آموزش‌های مناسب باشد.

قرار گرفتند. ۷۱٪ افراد مورد بررسی نیروهای کادر و بیشتر واحدهای پژوهش (۳۹٪) دیپلم بودند.

تعداد ۲۵۸ نفر به سؤالات مربوط به آگاهی پاسخ دادند؛ میانگین نمره آگاهی افراد مورد مطالعه $10/71 \pm 2/21$ بود؛ در این زمینه نمره ۷۱٪ از نمونه‌ها نمره در حد متوسط بود. از بین سؤالات آگاهی، بیشترین پاسخ صحیح (۹۴٪) مربوط به سؤال «انتقال از طریق لباس مشترک یکی از راه‌های انتقال بیماری ایدز است.» و کمترین پاسخ صحیح (۲۸/۳٪) مربوط به سؤال «معمولاً چه مدت لازم است تا علائم بیماری ایدز در شخص مبتلا، ایجاد شود؟» بود.

تعداد ۲۳۵ نفر به طور کامل به سؤالات مربوط به نگرش پاسخ دادند. میانگین نمره نگرش افراد مورد مطالعه $4/73 \pm 3/16$ بود که نمره ۳۱٪ نمونه‌ها در سطح ضعیف بود. از بین عبارات مربوط به نگرش، بیشترین گزینه موافق (۸۵/۷۱٪) مربوط به سؤال «اگر فردی به همسر خود وفادار باشد، در برابر آلودگی به ایدز مصون خواهد بود.» و بیشترین گزینه مخالف در $61/3\%$ موارد مربوط به عبارت «من در معرض ابتلا به بیماری ایدز هستم» بود.

مقایسه میانگین نمره آگاهی کارکنان کادر ($11/06 \pm 3/74$) و کارکنان وظیفه ($9/82 \pm 2/91$) نشان داد که تفاوت آماری

جدول ۱ - مقایسه میانگین نمره آگاهی کارکنان نیروی انتظامی در مورد بیماری ایدز بر حسب میزان تحصیلات

سطح تحصیلات	تعداد (درصد)	میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی	تحلیل آماری
ابتدایی	۵۳ (۲۰/۵۴٪)	$9/83 \pm 2/18$	$F = 4/01$ $P < 0/01$
راهنمایی	۷۱ (۲۷/۵۱٪)	$10/82 \pm 2/35$	
دیپلم	۱۱۱ (۴۳/۰۲٪)	$11/06 \pm 2$	
بالا تر از دیپلم	۲۳ (۸/۹۱٪)	$10/56 \pm 2/34$	
جمع	۲۵۸ (۱۰۰٪)	-	

جدول ۲ - مقایسه میانگین نمره نگرش کارکنان نیروی انتظامی در مورد بیماری ایدز بر حسب میزان تحصیلات

سطح تحصیلات	تعداد (درصد)	میانگین و انحراف معیار نمره نگرش	تحلیل آماری
ابتدایی	۵۵ (۲۳/۴٪)	$3/78 \pm 3/33$	$F = 4/41$ $P < 0/01$
راهنمایی	۶۴ (۲۷/۲۳٪)	$4/55 \pm 3/28$	
دیپلم	۸۳ (۳۵/۳۱٪)	$5/65 \pm 2/45$	
بالا تر از دیپلم	۳۳ (۱۴/۰۴٪)	$4/33 \pm 3/67$	
جمع	۲۳۵ (۱۰۰٪)	-	

یافته‌های این پژوهش نشان داد که میزان آگاهی بیشتر کارکنان نیروی انتظامی (۷۱٪) در مورد بیماری ایدز نسبتاً خوب است. در پژوهش قربانی و همکاران در مورد آگاهی دانشجویان درجه‌دار ارتش از بیماری ایدز نیز دانش ۱۶٪ افراد در سطح عالی و ۳۹٪ در سطح خوب گزارش شد (۱۲)؛ همچنین پژوهش محبی و همکاران در مورد میزان آگاهی کارکنان درمانی از بیماری ایدز در بیشتر موارد خوب گزارش گردید (۱۳).

مقایسه نتایج تحقیق حاضر و تحقیقات ذکر شده، ممکن است ناشی از اهمیت کنترل بیماری ایدز باشد که در این زمینه تلاش‌های وسیعی جهت آموزش همگانی در سطح جامعه صورت پذیرفته است؛ در عین حال به روز کردن اطلاعات و تداوم آموزش بخصوص در گروه‌های پرخطر ضروری به نظر می‌رسد.

در این پژوهش میانگین نمره نگرش ۳۱٪ از نمونه‌ها در مورد بیماری ایدز ضعیف بود که با پژوهش پاک‌فطرت (۱۳۸۳) همخوانی دارد؛ به طوری که در نتایج آن نگرش مراجعه‌کنندگان به دانشکده دندانپزشکی (جهت انجام اقدامات تشخیصی و درمانی دندانپزشکی) در ۶۱٪ موارد متوسط و در ۱۱/۶٪ موارد ضعیف گزارش شد (۱۴). Chatter و همکاران نیز در پژوهشی که در این زمینه بر روی معلمین و دانش‌آموزان انجام دادند، نتیجه گرفتند که تنها ۱۳/۵٪ دانش‌آموزان و ۱۶/۲٪ معلمین عقاید درستی در مورد ماهیت و انتقال ایدز دارند (۱۵)؛ بنابراین بر اساس این یافته‌ها پیشنهاد می‌گردد آموزش‌های بهداشتی در ارتباط با بیماری ایدز بیشتر مبتنی بر اصلاح ساختارهای نگرش این افراد باشد؛ بدین معنی که بایستی با آموزش‌های مناسب نگرش مثبت در ارتباط با روش‌های انتقال و راهبردهای پیشگیری در آنها ایجاد شود. ۶۱/۳٪ کارکنان مورد مطالعه، خود را در معرض ابتلا به بیماری ایدز نمی‌دانستند؛ بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود که با توجه به فرهنگ جامعه بسیاری از افراد خود را مصون از ابتلا به بیماری می‌دانند؛ بنابراین از اتخاذ رفتارهای پیشگیری‌کننده از ایدز امتناع می‌ورزند که این مسأله با توجه به افزایش روبه رشد این بیماری در کشورهای آسیایی از جمله ایران مسأله بسیار خطرناکی است.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های تحقیق، آگاهی کارکنان نیروی انتظامی در مورد ایدز نسبتاً خوب است اما نگرش تعداد کمتری از آنان

نتایج بررسی‌های انجام شده در بعضی از کشورها بخصوص آفریقا، نشان‌دهنده درصد بالای آلودگی مردان به این بیماری می‌باشد پس ضروری است که با آموزش و تغییر رفتار گامی نو

مثبت است؛ بنابراین آموزش‌های مداوم و جدید در مورد شناخت بیشتر بیماری و راه‌های انتقال و پیشگیری از آن توصیه می‌شود.

منابع:

- ۱- معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. راهنمای اطلاع‌رسانی در مقابله با ایدز مرکز مدیریت بیماری‌ها. تابستان ۱۳۸۱.
- 2- Tavooosi A, Zaferani A, Enzevaei A, Tajik P, Ahmadienezhad Z. Knowledge and attitude to wards HIV/AIDS among Iranian students BMC Public Health. 2004; 4: 17-19.
- ۳- جزایری ج. متن پیام آقای دکتر جزایری به مناسبت سالروز جهانی ایدز. تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ ۱۳۷۲: ۵-۸.
- 4- Braunwald F, Kasper H, Longo J. Harrisons Principles of Internal Medicine. Vol.1. 5th ed. New York. McGraw Hill; 2001. pp: 1854-1864.
- 5- Gerald J Stine AIDS update 2004. Prevalence of HIV Infection. Benjamin Cummings; Revised edition.2004; 10: 336-67.
- ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. کمیته کشوری مبارزه با ایدز. تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ ۱۳۷۷: ص ۱۹.
- 7- Rashidy J, Ghaffari H, Tavakoli R, Rafati H. The Impact of Group Discussion and film on promoting knowledge and Attitudes about Hiv/Aids in medical university students. A comparing study. World Applied Sci J. 2009; 86(7):961-965.
- ۸- بهرامی س. تعیین میزان آگاهی و نگرش کارکنان انتظامی بیرجند نسبت به بیماری ایدز. [پایان‌نامه دکتری پزشکی]. دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۱۳۸۱.
- ۹- رجالی م، مستأجران م. تأثیر آموزش راه‌های انتقال و پیشگیری از بیماری ایدز بر سطح آگاهی و نگرش دانشجویان دوره بالینی دانشکده پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۷؛ ۸(۱): ۱۴۲-۱۴۸.
- ۱۰- کریمی س، کاظمی م، شعبانی ز، وزیری نژاد ر. مقایسه تأثیر دو روش آموزش بر میزان آگاهی و نگرش دانش آموزان دختر سال آخر دبیرستان شهر سیرجان در مورد بیماری ایدز. مجله پزشکی هرمزگان. ۱۳۸۵؛ ۱۰(۳): ۲۸۵-۲۹۰.
- ۱۱- سیام ش. بررسی آگاهی زنان شهر رشت درباره ایدز در سال ۱۳۸۵. مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان. ۱۳۸۵؛ ۱۷(۶۵): ۵۹-۶۷.
- ۱۲- قربانی غ، مهرابی ع، عطایی ر. بررسی سطح آگاهی دانشجویان درجه‌داری ارتش در مورد ایدز و راه‌های انتقال آن در سال ۱۳۸۲-۸۳. مجله طب نظامی. ۱۳۸۳؛ ۶(۲): ۹۳-۹۸.
- ۱۳- محبی نویندگانی ز، مبارکی آ، افراسیابی ف، مشفق ع. آگاهی و نگرش کارکنان درمانی شاغل در بیمارستان‌های آموزشی، درمانی شهر یاسوج در مورد بیماری ایدز. مجله ارمنان دانش. ۱۳۸۲؛ ۳۰: ۴۷-۵۳.
- ۱۴- پاک‌فطرت آ، شهبازی نژاد ح. بررسی میزان آگاهی‌های کلی مراجعین به دانشکده دندانپزشکی درباره بیماری ایدز. مجله دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد. ۱۳۸۳؛ ۲۸(۴ و ۳): ۱۴۱-۱۴۹.
- 15- Chatter JC, Baur B, Ram R, Dhar G, Sandhukhan S, Dan A. Study on awareness of AIDS among school students and teachers of higher secondary school in north Calcutta. Indian J Public Health. 2001; 45 (1): 27-30.
- 16- Tahgi BK. Correlates of HIV/AIDS related knowledge and preventive behavior of men in Africa. Health Hum Ser Adm. 2001; 24: 234-257.
- 17- Hang G, Xu J, Gong Z. A study on AIDS related knowledge, attitude and behavior in servicemen in China Zhonghua Yu Fang Y: Xue Za Zhi. 1996; 30: 94-97.
- 18- Farid R, Chouhry AJ. Knowledge about AIDS/HIV infection among female college students. Coll Physicians Surgpak. 2003; 13(3): 135-137.
- 19- Buskin SE, Li L, Yin H, Yu T, McGough JP. HIV/AIDS knowledge and attitudes in Chinese medical professionals and student before and after an informational lecture on HIV/AIDS. J Public Health Manag Pract. 2002; 8(6): 38-43.
- 20- Mitchell K, Nakamanya S, Kamali A, Worth JA. Community- based HIV/AIDS education in rural Uganda. Which channel is most effective? Health Edu Res. 2001; 16(4): 411-423.

Title: A study on knowledge and attitude Birjand disciplinary police force personnel's about AIDS (2002)

Authors: S.Gh. Mortazavi Moghadam¹, M.R. Miri², Sh. Tabie³, S. Bahrani⁴

Abstract:

Background and Aim: Without doubt, the largest human society's misfortune after the Second World War is AIDS epidemics. At present, the best way to combat the disease is prevention which in turn requires trainings for increase individuals' knowledge. Therefore, this study was performed to determine the knowledge and attitude of Birjand disciplinary police personnel about AIDS.

Materials and Methods: This descriptive-analytic study was accomplished on 300 personnel of Birjand disciplinary police force which were selected by random cluster sampling in 2002. The data were collected via a questionnaire consisting of three parts (demographic features, knowledge and attitude statements) which were then analyzed by SPSS software using chi-square, t-test and ANOVA one way tests ($P<0.05$).

Results: Findings showed that most of the participants in the investigation were jobholders (71%) with high school diploma (39%). The mean score of knowledge and attitude were 10.71 ± 2.21 and 4.73 ± 3.16 respectively on basis of their information about transmission, prevention of AIDS. Also we found a statistically significant relationship between the knowledge and attitude with education. ($P<0.01$)

Conclusion: Study results showed that, the knowledge of personnel about AIDS was relatively good but only a few of them had positive attitude. Therefore we suggest continuous and new training programs about transmission and prevention ways of HIV/AIDS infection.

Key Words: Knowledge, Attitude, AIDS, Disciplinary Police

Scientific Quarterly of Birjand Nursing and Midwifery Faculty (Vol 6, No. 1-4, Year 2009)

¹ Associate Professor, Department of Internal Medicine, Faculty of Medicine, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

² Assistant Professor, Faculty of Public Health, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran

³ Corresponding Author, Instructor, Faculty of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran
shahnaztabiee@bums.ac.ir

⁴ Student of Medical, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran